

DENİZCİLİK POLİTİKALARININ AĞ YÖNETİMİ YAKLAŞIMIYLA KAMU POLİTİKASI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ: AB ÖRNEĞİ

Eda TUTAK¹

Öz: 21. yüzyılda denizlerin artan önemi karşısında, devletler, bu alanlardan daha yüksek fayda elde edebilmek ve ekonomik, siyasi ve uluslararası hukuk açısından hâkimiyet sağlayabilmek amacıyla yeni politika ve stratejiler geliştirmektedir. Özellikle küresel ticaret ve enerji kaynağı bağlamında sürdürülebilir ekonomik kalkınma açısından giderek stratejik önemi artan deniz alanları, devletlere küresel rekabet üstünlüğü sağlayan bir araca dönüşmüştür. Ortaya çıkan bu koşullar, denizcilik ile ilgili konuların ulusal ve uluslararası ölçekte ekonomik, askeri ve diplomatik ilişkilerin bir parçası olarak devletler tarafından yönlendirilmesi ihtiyacını ortaya çıkarmış ve denizcilik politikaları, kamu politikalarının önemli bir parçası haline gelmiştir. Devletler ve uluslararası örgütler tarafından yayınlanan denizcilik stratejileri ve bu konuda denizcilik politikası oluşturma süreçleri, üzerinde düşünülmüş bir kamusal politik eylemin sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı, denizcilik politikalarını kamu politikası açısından ağ yönetimi yaklaşımıyla değerlendirmek ve Avrupa Birliği özelinde incelemektir. Bu kapsamda, çalışmada öncelikle denizcilik politikası kavramsal düzeyde ele alınmış ve denizcilik politikalarına dair detaylı bir literatür araştırmasına yer verilmiştir. Ardından, politika analizi teorilerinden ağ yönetimi yaklaşımı üzerinde durulmuş ve denizcilik politikaları, ağ yönetimi yaklaşımıyla kamu politikası açısından değerlendirilmiştir. Son olarak, Avrupa Birliği (AB) Entegre Denizcilik Politikası'nın ele alındığı bu çalışmada, AB özelindeki bu girişimin kapsamı incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Denizcilik politikası, Kamu politikası, Ağ yönetimi, AB Entegre Denizcilik Politikası.*

Article Category: Political Science / International Relations

Date of Submission: 03.12.2022

Date of Acceptance: 22.12.2022

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Gümüşhane Üniversitesi.
Email: edatutak@gumushane.edu.tr.
ORCID: 0000-0002-8567-8106.

EVALUATION OF MARITIME POLICIES IN TERMS OF PUBLIC POLICY WITH A NETWORK MANAGEMENT APPROACH: CASE OF EU

Abstract: In the face of the increasing importance of the seas in the 21st century, states are developing new policies and strategies in order to gain higher benefits from these areas and to gain dominance in terms of economic power, political power, and international law. Marine areas, which have increasingly strategic importance in terms of sustainable economic development, especially in the context of global trade and energy resources, have turned into an instrument that provides a global competitive advantage to states. These emerging conditions have led to the need for maritime-related issues to be directed by states as part of economic, military, and diplomatic relations on a national and international scale, and maritime policies have become an important part of public policies. Maritime strategies published by states and international organizations and the processes of creating maritime policy in this regard emerge as the result of a deliberate public policy action. The aim of this study is to evaluate maritime policies with a network management approach in terms of public policy and to examine them specifically in the European Union (EU). In this context, firstly, maritime policy was discussed at the conceptual level and a detailed literature research on maritime policies was included in the study. Then, the network management approach, one of the theories of policy analysis, was emphasized and maritime policies were evaluated in terms of public policy with a network management approach. Finally, in this study where the EU Integrated Maritime Policy is discussed, the scope of this EU-specific initiative is examined.

Keywords: *Maritime policy, Public policy, Network management, EU Integrated Maritime Policy.*

Giriş

Denizcilik faaliyetlerinin genel olarak hem ulusal, hem de sınır ötesi bir boyutu olduğundan ve özellikle son yıllarda denizlerin sürdürülebilir çevre, ekonomi ve ulusal güçteki artan rolü nedeniyle, denizlere dair tüm faaliyetler daha uzun vadeli planlarla yürütülmektedir. Okyanuslar ve denizler, 21. yüzyılda her zamankinden daha yoğun bir şekilde kullanılmakta ve bu durum deniz ortamı üzerindeki baskıyı da artırmaktadır. Ticaretin küreselleşmesi, dünya çapında mal taşımacılığı ve özellikle değişen iklim ve etkilerine uyum sağlama ihtiyacı gibi zorluklar, denizlerde izlenen politika ve stratejilerin kapsamını genişletmiş, sektörler arası ve sınırlar arası yönetim yaklaşımları ortaya çıkarmıştır.²

21. yüzyıla geçişin en önemli özelliklerinden biri, denizcilik stratejik hedeflerine ilişkin devletlerin yürüttüğü yeni nesil bir siyasi eylemin ortaya çıkması olmuştur.³ Son yıllarda geliştirilen denizcilik politikalarının enerji, ulaşım, çevre ve ekonomi gibi devlet politikaları ile eşdeğer bir kamu politikası olduğu yönündeki görüşler hızla yaygınlaşmıştır. Özellikle deniz alanlarından faydalanmak teknolojik açıdan daha erişilebilir bir boyut kazandığından, bu alanlardaki faaliyetlerin yasal çerçevesini belirlemek ve ulusal çıkarları maksimize etmek amacıyla devletlerin ve uluslararası örgütlerin denizlere dair siyasi girişimleri ve politik eylemleri önem kazanmıştır.

Bu çalışmanın amacı, denizcilik politikalarını kamu politikası açısından AB uygulamaları özelinde değerlendirmektir. Bu kapsamda, çalışmada öncelikle denizcilik politikası kavramsal olarak ele alınmış ve denizcilik politikalarına dair kapsamlı bir literatür araştırması sunulmuştur. Ardından, politika analizi teorilerinden biri olan ağ yönetimi yaklaşımı incelenmiş ve denizcilik politikaları ağ yönetimi yaklaşımıyla kamu politikası açısından değerlendirilmiştir. Çalışmada, son olarak, AB Entegre Denizcilik Politikası ana hatlarıyla ele alınırken, AB'nin denizcilik alanındaki bu girişiminin kamu politikası oluşturma süreçlerini karşıladığı, geniş çapta bir paydaş katılımı ile her devletin kendine özgü farklılıklarını dikkate alan ulusal denizcilik politikalarına imkân verdiği vurgulanmıştır.

1. Denizcilik Politikaları

Tüm denizlerde ekonomik faaliyetlerin sürekli artması, deniz taşımacılığı, denizlerden çıkarılan enerji kaynakları, balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği, rekreasyon ve turizm gibi

² Nicole Schaefer & Vittorio Barale (2011), "Maritime Spatial Planning: Opportunities & Challenges in the Framework of the EU Integrated Maritime Policy", *Journal of Coastal Conservation*, Sayı: 15, s. 238.

³ Juan L. Suarez de Vivero vd. (2009), "Geopolitical Factors of Maritime Policies and Marine Spatial Planning: State, Regions, and Geographical Planning Scope", *Marine Policy*, Sayı: 33, s. 624.

ekonomik temelli faaliyetler bir taraftan denizlerin stratejik önemini artırırken, diğer taraftan deniz çevresinin bozulmasına neden olmaktadır. Denize dair faaliyetlerin artması ise çevresel kaygıları beraberinde getirmekte, sürdürülebilirliğin sekteye uğraması hem ulusal, hem de uluslararası toplumun hayati çıkarlarını riske attığından denizcilik strateji ve politikaları öncelikli bir boyut kazanmaktadır. Bu kapsamda, denize dair tüm faaliyetlerin planlanması ve yürütülmesi süreci olarak tanımlanan denizcilik politikaları, devletler ve uluslararası örgütler açısından kritik bir gündem haline gelmiştir.

Denizcilik politikaları, genel olarak denizcilik faaliyetlerinin verimliliğini artırmak üzere geliştirilmiş kamu politikaları olarak değerlendirilebilir ve denizlerdeki toplumsal çıkarların devlet desteği ile korunması üzerine yapılandırılmış siyasi kararlar olarak tanımlanabilmektedir. Kamu politikasının etkili bir aracı haline gelen denizcilik politikaları, sadece ulusal hükümet kararlarını değil, uluslar üstü hükümeti (Avrupa Komisyonu gibi) ve dünya çapındaki örgütleri (Uluslararası Denizcilik Örgütü, BM gibi) de kapsamaktadır.⁴

Mevcut durumda, her devletin bütünleştirilmiş bir denizcilik politikasına sahip olduğu söylenemez; bu politikalar daha çok parçalı durumda yürütülmektedir. Bu durum, deniz kaynaklarının verimsiz kullanılmasına ve ekosistem temelli ilerlememesine neden olmaktadır. Bu nedenle, daha verimli ve uygun maliyetli bir yaklaşım sunarak denizcilik politikalarının tek bir çatı altında toplanmasına imkân veren entegre ulusal denizcilik politikalarının uygulanması önem arz etmektedir. Deniz kaynakları genellikle kamu malıdır ve bunların yönetimi devletin sorumluluğunda olduğundan, denizcilik politikası kıyı ve deniz alanlarını ulusal ihtiyaçlarla ilişkilendirerek ulusal kamu politikasının bir alt bileşenini oluşturmaktadır.⁵

Denizcilik politikası, en geniş anlamda ana aktörün devlet olduğu siyasi düzene yanıt vererek, okyanus ve denizcilik meseleleri, sosyal ve ekonomik ilişkilerde (ulusal ve/veya uluslararası ölçekte) kullanılan deniz alanına dair bir devlet meselesi olarak kabul edilmektedir.⁶ Denizcilik politikalarının amacı, deniz ve kıyı ekosistemine zarar vermeden denizlere dair sürdürülebilir ulusal faydanın maksimize edilmesidir. Denizcilik politikası söyleminin en sembolik girişimi olan mavi büyüme de bu amaca hizmet eden en önemli araçlardan biridir.

⁴ Alfred J. Baird (2006), "Maritime Policy in Scotland", *Maritime. Policy & Management*, Cilt 32, Sayı: 4, s. 385.

⁵ Hatim Al-Bisher vd. (2012), "The Concept of Integrated National Maritime Policy and Its Application to Saudi Arabia", *Maritime. Policy & Management*, Cilt 39, Sayı: 5, s. 528.

⁶ Juan L. Suarez de Vivero vd. (2009), "Geopolitical Factors of Maritime Policies and Marine Spatial Planning: State, Regions, and Geographical Planning Scope", s. 624.

Avrupa Birliği, 2009 yılında yeni Avrupa Entegre Denizcilik Politikası'nın başarılı bir şekilde uygulanmasını desteklemek için bilimden yararlanarak bilim-politika ilişkilerinin “*yeni bir yönetim biçimini*” temsil ettiğini vurgulamıştır.⁷ Denizcilik politikası, bilim, teknoloji, sosyoloji, ekonomi ve siyaseti içeren disiplinler arası bir boyuta sahiptir. Dolayısıyla, bu alanda çok boyutlu ve karmaşık ilişkileri içeren bir süreç yönetilmektedir.

1.1. Denizcilik Politikalarına İlişkin Literatür Taraması

Bu çalışmada, denizlerin 2000'li yılların başından itibaren ekonomik, askeri, diplomatik, çevresel açıdan daha yoğun kullanıldığı savunulmaktadır. Denizcilik politikalarına duyulan ihtiyaç ve girişimler de bu tarihten itibaren artış göstermiş ve bu alanda akademik çalışmalar yaygınlaşmıştır. Bu nedenle çalışmada sunulan literatür, 2000-2023 yılları arasında yayınlanan denizcilik politikalarına dair genel ve özel kapsamda unsurlar içeren çalışmaları kapsamaktadır. Bu kapsamdaki akademik çalışmalara ait özet bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo I: *Denizcilik Politikalarına İlişkin Literatür Özeti*

Yazar/lar (Yıl)	Çalışmanın Amacı	Ülke/Bölge	Çalışmanın Sonucu
Baird (2006)	Denizcilik politikasını açıklayarak, İskoçya'da denizcilik politikasına ihtiyaç olup olmadığını incelemek ve oluşturulacak denizcilik politikasının hangi alanları kapsayacağını belirlemektir.	İskoçya	İskoç hükümeti, kapsamlı bir denizcilik politikası geliştirmelidir. Denizcilik politikasının merkezinde deniz taşımacılığına dair faaliyetler yer alırken oluşturulacak politikanın temel amacı, sürdürülebilir ulaşım sistemi geliştirmek ve İskoç ekonomisine uzun vadeli faydalar sağlamak olmalıdır. Denizcilik politikasının oluşturulması bu alanda yeni bir idari yapılanmayı da gerekli kılmaktadır. Oluşturulacak kapsamlı denizcilik politikası ancak bu alana yeterli kaynakların tahsis edilmesiyle

⁷ Jan-Stefan Fritz (2010), “Towards a ‘New Form of Governance’ in Science-Policy Relations in the European Maritime Policy”, *Marine Policy*, Sayı: 34, s. 1.

			başarı sağlayabilecektir.
Li & Cheng (2007)	Ulusal ekonomik kalkınma ile denizcilik politikası arasındaki ilişkiyi incelemektedir.	Küresel	Denizcilik politikası, politika yapımcıların rasyonel kararlarının sonucundan ziyade ekonomik koşullar tarafından belirlenmektedir. Ekonomik göstergeler ile denizcilik politikasının gelişimi arasında güçlü bir ilişki vardır.
Koivurova (2009)	AB tarafından benimsenen Entegre Denizcilik Politikası'nı; uluslararası okyanus yönetişimi ve deniz hukuku açısından, AB ve büyük federal devletlerin entegre okyanus politikalarının bir karşılaştırması olarak Kanada ile AB rasında bir karşılaştırma açısından ve entegre denizcilik politikasının geleceği açısından toplam üç bağlamda incelemeyi amaçlamaktadır.	Kanada ve AB	AB Entegre Denizcilik Politikası, AB'nin denizcilik alanlarına ilişkin yeni bir vizyon oluşturmuştur. Bu politikadan önce Avrupa denizleri yoktu sadece üye devletlerin ulusal denizleri vardı. Bu politikayla birlikte, Avrupa denizleri AB topraklarının bir parçası olarak görülmektedir ve bu yolla "Entegre Denizcilik Politikası" daha üniter bir AB vizyonuna ve AB'nin uluslararası bir denizcilik aktörü olmasına katkı sağlamıştır.
Suarez de Vivero vd. (2009)	Bu çalışma, son yıllarda formüle edilen denizcilik politikalarını kamu politikası açısından ele almak ve uygulandıkları coğrafi alanın onları istisnai kılıp kılmadığını incelemektir.	Küresel	Denizcilik politikalarının ve deniz mekânsal planlamasının coğrafi çerçevesi, denizcilik politikaları gelişiminin ayrılmaz bir parçasını temsil etmektedir.
Wakefield (2010)	Farklı çıkarlar ve aktörlerin ortak değerler	Avrupa	Entegre Denizcilik Politikası, Avrupa denizleri için değerli bir

	temelinde faaliyet göstermesi kapsamında AB Entegre Denizcilik Politikası'nın AB'nin Ortak Balıkçılık Politikası kapsamında değerlendirilmesi.		anayasa ortaya koyarken, uygulamanın gerçekliğini AB balıkçılık politikası belirlemektedir. Balıkçılık politikası, denizlerin sürdürülebilirliğine katkıda bulunmak amacıyla ticari çıkarların ötesinde değerlere hizmet etmelidir.
Fritz (2010)	Avrupa denizcilik politikasıyla ilgili olarak bilim-politika ilişkisini analiz etmek, problemlerin üstesinden gelmek ve uygulanması gereken ilkeleri belirleyebilmek için en yeni kavramsal ve ampirik araştırmalardan bazılarını dayanarak çerçeveler sunmayı amaçlamaktadır.	Avrupa	Bilimsel ve teknolojik uzmanlık, AB Denizcilik Politikası'nın uygulanmasına önemli bir katkı sağlamaktadır. Mükemmelliği temel alan bir denizcilik politikası, bilimsel toplulukların uygulama sürecine dâhil edilmesi ile gerçekleştirilebilir.
Schaefer & Barale (2011)	AB'nin denizcilik mekânsal planlaması için yol haritası kapsamında on temel ilke kabul etmiştir. Bu çalışmanın amacı, bu ilkelerin çeşitli yönlerine farklı açılardan ışık tutmak ve dünyanın farklı denizcilik alanlarındaki uygulamalar ve örnekleri incelemektir.	Avrupa	Denizcilik mekânsal planlaması; yasal kesinlik, öngörülebilirlik ve şeffaflık sağladığından özellikle birden fazla ülkede faaliyet gösteren yatırımcılar ve operatörler için maliyetleri azaltmakta ve sürdürülebilir ekonomik büyümeyi arttırabilecek bir süreç olarak görülmektedir.
Al-Bisher vd. (2012)	Suudi Arabistan'da entegre ulusal denizcilik politikası geliştirilmesine	Suudi Arabistan	Suudi Arabistan, ülke refahının devam etmesi için denizlere bağımlıdır, ancak ele alınmayan

	yönelik bir analiz gerçekleştirmek ve bu politikanın oluşturulmasını engelleyen faktörleri inceleyerek çözüm önerileri sunmaktır.		bazı güvenlik tehditleri, ekonomik fırsatlar ve çevresel zararlar nedeniyle mevcut sektörel sistem başarısız olmaktadır. Bu başarısızlığın temel nedeni, deniz kaynaklarının tutarlı bir şekilde kullanılmasına yönelik entegre bir politikanın olmamasıdır.
Freire-Gibb vd. (2014)	Mevcut Avrupa deniz yönetişiminin güçlü yönlerini, zayıf yönlerini, fırsatlarını ve tehditlerini (SWOT) ele alarak değerlendirmek.	Avrupa	Avrupa deniz bölgelerinde Deniz Stratejisi Çerçeve Direktifi, her üye ülkeye politika yapma ve uygulama imkânı vermesi açısından güçlüdür. Avrupa ekonomisinden etkilenme durumu hem fırsat, hem de tehdit olarak değerlendirilebilir ve AB deniz bölgelerinde sürdürülebilir sağlıklı su elde edilmesi için en etkili politika olma potansiyeline sahiptir.
Fritz & Hanus (2015)	AB'nin Entegre Denizcilik Politikasının geleceği kapsamında önemli görülen öncelikler için somut önerilerde bulunmayı ve denizlerin, okyanusların yönetimine yönelik daha bilgiye dayalı ve bütüncül bir yaklaşım temeli oluşturulma temelini araştırmaktır.	Avrupa	AB Entegre Denizcilik yaklaşımının iki temel zayıflığı vardır. Bu zayıflıkların giderilmesi şu yollarla mümkündür: İlk olarak, AB denizcilik politikasında öncelik belirleme ve strateji oluşturma süreci entegre yerine sektörel olarak belirlenmelidir. İkinci olarak, denizcilik faaliyetlerinde tutarlı bir yatırım stratejisi sunan entegre bir finansman aracı oluşturulmalıdır.
Mance vd. (2015)	Bu çalışma, Avrupa Birliği'nin Entegre Denizcilik Politikası	Avrupa	AB, üye ülkelerin deniz ve deniz kaynaklarının kullanımında tahsis mekanizmasını, yasal ve ticari

	kapsamında Hırvatistan'a kendi denizcilik politikalarını ortaya koyması için verdiği manevra alanını incelemeyi ve Hırvatistan açısından ortak uygulamaların beklenen sonuçları hakkında analitik bir bakış açısı sunmayı amaçlamaktadır.		uygulamaları kendi kararlarına bırakarak, üye devletlere başarılı denizcilik politikalarıyla rekabet etme imkânı vermiştir.
Senaratne (2016)	Hint Okyanusu bölgesi için oluşturulacak denizcilik politikasının formüle edilmesinde kamu diplomasisinin önemini araştırmaktır.	Hint Okyanusu bölgesi	Hint Okyanusu bölgesinde ortak bir denizcilik politikasının oluşturulması, sadece devletlerin değil, bölgedeki doğal kaynakların da korunması açısından faydalıdır. Kamu diplomasisi, ortak bir denizcilik politikası formüle etmede yararlı bir araçtır. Buna ek olarak, kamu diplomasisi, bölgede deniz emniyeti ve güvenliğini sağlamak amacıyla oluşturulacak politika ve stratejilerin formüle edilmesi ve uygulanmasındaki iş birliğine halkı ve hükümetleri etkileyerek katkı sunacaktır.
Pluciński (2017)	Polonya denizcilik ekonomisinin mevcut gelişme aşamalarını ve buna bağlı olarak uygulanan denizcilik politikasını analiz etmek ve Polonya'nın ekonomik dönüşümünden sonra kurulan bağımsız yerel	Polonya	Polonya denizcilik politikaları genel olarak devlet korumasında yürütülmekteydi. Ancak 1989'da yerini liberal bir yaklaşıma ve belirli denizcilik sektörlerinin gelişimini yöneten serbest piyasa düzenlemelerine bıraktı. AB üyesi olan Polonya, AB için Entegre Denizcilik Politikası kapsamında

	yönetimler de dâhil olmak üzere, kamu faktörünün ülke denizcilik politikasının uygulanmasındaki rolünü ortaya koymaktır.		ulusal politikasına yön vermektedir. AB üyesi her devletin kendine özgü yasal, örgütsel ve mali çerçevesi olacağından, Polonya denizcilik politikasının bölgesel ve yerel farklılıkların önemi artacak ve bu politikanın en önemli aracı, kalkınmayı teşvik eden modern mekanizmalar olacaktır.
Suarez de Vivero vd. (2019)	Gıda güvenliği ve deniz güvenliği arasındaki bağlantıyı inceleyerek Avrupa Birliği'nin denizcilik politalarına nasıl yansıdığını incelemektir.	Avrupa	Avrupa gıda güvenliği politikası, okyanusların genel sürdürülebilirliğine katkıda bulunmak için kıyı toplulukları ve balık stokları arasındaki metabolik ilişkileri, ticaret ilişkileri aracılığıyla güçlendirmelidir.
Schumacher vd. (2020)	Kıyı ve denizcilik politikalarının uygulanmasını desteklemek için bilimsel bilgilerin karar verme sürecine dahil edilmesinde ve politika uygulamasının desteklenmesinde önemli bir rol oynayan mevcut karar destek araçlarını Baltık Denizi özelinde analiz etmektir. Bu kapsamda, kullanıcı ihtiyaçları ile mevcut sistem arasındaki boşluklar, zayıflıklar ve beklentileri belirlemeyi amaçlamaktadır.	Baltık Denizi	Çalışma kapsamında görüş alınan paydaşların karar destek araçlarını genellikle arka plan bilgisi olarak kullandığı belirlenmiştir. Karar destek araçlarının kullandığı engellerden biri farkındalık ve deneyim eksikliğidir. Bu nedenle, kıyı ve deniz politikasının uygulanmasında araçsal mekanizmanın pratik önemini ortaya koymak geliştirilmesi gerekmektedir. Sistemdeki mevcut boşlukları doldurmak amacıyla insan refahı üzerindeki etkileri ele alan, çevresel ve sosyo-ekonomik yönleri birbirine bağlayan karar destek araçları geliştirilmelidir.

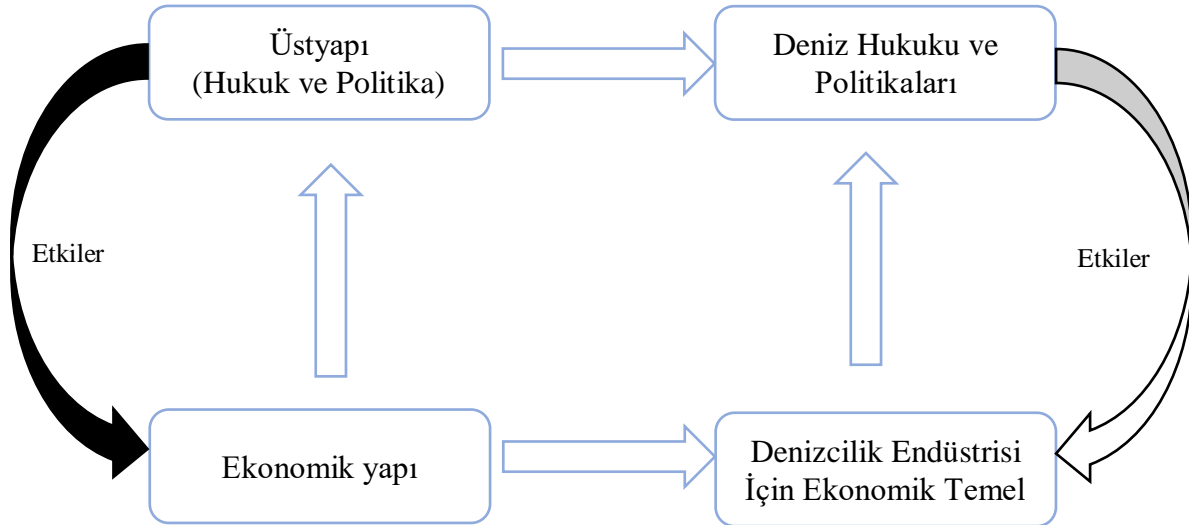
Agarwala (2022)	Denizcilik alanındaki yıkıcı teknolojilerle ilişkili mevcut politika çerçevesine ilişkin bazı temel konuları inceleyerek, yönetim boşluğunu yaratan nedenleri araştırmak ve bu teknolojilerin potansiyelini en üst düzeye çıkarmak için politika yapıcılara bir politika çerçevesi sunmaktır.	Küresel	Yaşanılan teknolojik gelişmeler çağında geçmiş yıllara yönelik politikalar ve iş modelleri bu çağın ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalmaktadır. Politika oluşturulurken kamu yararı ile yenilikçilerin çıkarlarının dengelenmesi gerekmektedir. Denizcilik alanı söz konusu olduğunda, düzenleyicilerin riskleri yönetmeyi ve onlardan kaçınmayı içeren bir süreç izlemeleri denizcilik politikalarını başarılı kılacaktır.
Pentz & Klenk (2023)	İklim değişikliğinin kaynak yönetimi kapsamında (balıkçılık yönetimi özelinde) denizcilik politikalarına etkisini incelemektir.	Küresel	Uluslararası anlaşmalar ve dünya çapındaki uygulamalar, iklim değişikliğinin balıkçılık yönetimi politikalarında etkili olduğunu ve bu alanda ihtiyatlı yaklaşımların geliştirilmesi gerektiğini göstermiştir. Kaynak yönetimi kurumları, iklim değişikliğinden kaynaklanan belirsizlikleri öngören yönetim stratejileri izlemelidir.
Axon & Collier (2023)	ABD denizcilik politikalarının derinlemesine analizini gerçekleştirerek mavi ekonomi için adalet, kapsayıcılık ve eşitliği nasıl daha iyi entegre edebileceği konusunda önerilerde bulunmaktır.	ABD	Mavi ekonomi için ekonomik uygulanabilirlik ve çevresel sürdürülebilirlik esastır. Denizcilik politikalarının sürdürülebilir kıyı kaynakları yönetiminde sosyal eşitlik, paydaş katılımı ve işbirliğini dengelenmesi gerekmektedir. Adil geçişi yaygınlaştırmak için politika ve eylemlerde küçük yasal reformlardan ziyade büyük ölçekli

			dönüşümsel değişiklik şarttır.
--	--	--	--------------------------------

Tablo I incelendiğinde, denizcilik politikalarının daha çok Avrupa bölgesi kapsamında AB özelinde değerlendirildiği görülmektedir. Özellikle AB Entegre Denizcilik Politikası'nı farklı açılardan değerlendiren çalışmaların sayısı oldukça yüksektir. Bu durumun temel nedeni, AB'nin denizcilik politikalarını kamu politikası süreciyle yürütmesi ve bu sürecin uzun vadeli planlama sonucu gerçekleştirilmiş olması, geniş çapta paydaş katılımına imkân vermesi ve kapsamının oldukça geniş olmasıdır.

Li ve Cheng (2007), çalışmalarında, ulusal denizcilik politikalarının ekonomik koşullar tarafından şekillendiğini öne sürmüşlerdir.⁸ Ekonomi ve politika arasındaki ilişkinin önemine vurgu yapan çalışmada, hukukun gelişiminin toplumun gelişimine bağlı olduğu, ekonomik değişimin de hukuktaki değişimi beraberinde getirdiği belirtilmektedir. Denizcilik politikası ve ekonomik temel arasındaki ilişki Şekil I'de gösterilmiştir.

Şekil I: Denizcilik Politikası ve Ekonomik Temel⁹

Denizcilik politikasının ekonomik koşullar tarafından şekillendiğini gösteren Şekil I incelendiğinde; ekonomik yapının politik ve hukuki süreçleri etkilediği ve döngüsel etkiyle bu durumun ekonomik çıktıların olduğu açıkça görülmektedir. Denizlerin hem kullanım alanı, hem de etkilediği alan oldukça geniştir. Dolayısıyla, bu alanda oluşturulacak politikaların da çok boyutlu ve geniş kapsamlı olması kaçınılmazdır. Denizcilik politikalarının askeri, ekonomik, kültürel, enerji, diplomatik, teknolojik, sosyal ve bilimsel boyutu bulunmaktadır ve

⁸ K. X. Li & Jin Cheng (2007), "The Determinants of Maritime Policy", *Maritime. Policy & Management*, Cilt 34, Sayı: 6, s. 521.

⁹ A.g.e., s. 526.

bu nedenle, uzun yıllar adı geçen politikaların çatısı altında varlığını sürdürmüştür. Ancak 2000’li yılların başından itibaren yaşanan küresel gelişmeler neticesinde deniz alanlarının toplumsal hayatın her alanında daha yoğun kullanımı, denizcilğe dair politik yaklaşımların bağımsız olarak ele alınmasını sağlamıştır.

2. Politika Analizi Teorilerinden Ağ Yönetimi Yaklaşımı

Genel olarak politika tanımı yapılırken, beş temel görüş kullanılmaktadır. Bunlar; hükümet tercihi ve kararı olarak politika, belgeleme yolu olarak politika, problem çözme olarak politika, uygulamalar açısından politika ve bir uzman bilgisi olarak politikadır.¹⁰ Kamu politikasının tanımlanmasında en yaygın biçimde kullanılan yaklaşım ise, bir problem çözme amacı taşıması ve bu yönde bir dizi siyasi karar içermesidir. Aslında her politika temelde bir problemi çözmek üzere ortaya çıkmaktadır. Bu demokratik yönetimlerde toplumun genelinin çıkarlarını korumak üzere oluşturulurken, otoriter yönetimlerde daha çok toplumun belli bir kesiminin çıkarlarını korumak üzere yapılandırılmaktadır. Kamu politikası, toplumda kapsayıcı ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasında bir katalizör olarak görülmektedir.¹¹ Toplumun genelini ilgilendiren sorunlara çözüm ararken, sürdürülebilir refahın gözetilmesi temel hedefler arasındadır.

Ulusal ölçekte politika yapıcılarının halkın desteğini kazanmasındaki en önemli araçlarından biri kamu politikalarıdır. Askeri, ekonomik, sosyal, kültürel, eğitim, sağlık gibi alanlarda izlenen kamu politikalarının vatandaşların daha iyi koşullarda yaşamasına katkı sunması, hükümetin meşru yönetiminin en önemli gücünü oluşturmaktadır. Küreselleşmenin etkisiyle sürekli değişen yaşam koşullarında sürdürülebilir refah ve gelecek kaygısı artık hükümetlerin kamu politikalarının yerel unsurlardan çok küresel unsurlardan etkilenmesini beraberinde getirmiştir. Bir kamu politikası oluşturulurken farklı aktörlerden, süreçlerden ve gelişmelerden etkilenilmesi politika yapım sürecini giderek karmaşık hale getirmekte ve sonuçta bu politikaların analizini zorlaştırmaktadır. Bu durum, kamu politikaları analizinde sistematik bir yol izlenmesini gerekli kıldığından süreç yönetimi yaklaşımı, ağ yönetimi yaklaşımı ve bilişsel yaklaşım gibi teoriler, politika analiz sürecinde sıkça kullanılmaktadır.¹²

Politika analizi teorilerinden ağ yönetimi yaklaşımı, 1970’li yıllarda ilk olarak ABD’de daha sonra İngiltere’de ve diğer ülkelerde yaygın şekilde kullanılmaya başlanmıştır.¹³ Ağ yönetimi

¹⁰ Shahjahan Bhuiyanaan & Ali Farazmand (2020), “Society and Public Policy in the Middle East and North Africa”, *International Journal of Public Administration*, Cilt 43, Sayı: 5, ss. 373-374.

¹¹ A.g.e., s. 376.

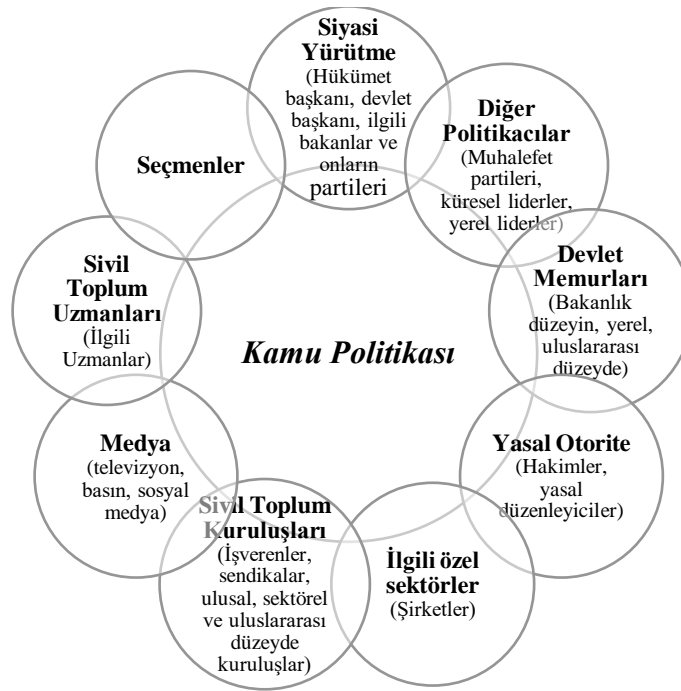
¹² Aydın Usta (2013), “Kamu Politikaları Analizine Kuramsal Bir Bakış”, *Yasama Dergisi*, Sayı: 24, s. 85.

¹³ A.g.e., s. 88.

yaklaşımının en önemli özelliği, politika oluşturma sürecinde etkili hükümet ve hükümet dışı karar vericiler (politika aktörleri) arasındaki resmi ve gayri resmi ilişkilere odaklanmasıdır.¹⁴

Demokratik toplumlarda politika oluşturma sürecinin başında seçilmiş karar alıcılar bulunmaktadır. Dolayısıyla, politika oluşum sürecinin başındaki politika aktörü hükümettir. Ancak hükümet tek başına etkili bir aktör değildir. Politika yapım sürecinde etkili olan diğer aktörler de bulunmakla birlikte küreselleşmenin etkisiyle sürece uluslararası aktörler de dâhil olmuştur. Şekil II’de ağ yönetimi yaklaşımıyla kamu politikası oluşturulması sürecinde genel olarak etkili olan politika aktörleri gösterilmiştir.

Şekil II: Politika Ağı¹⁵

Şekil II’de verilen politika aktörleri, bir kamu politikasının oluşum sürecinde etkili olan aktörleri kapsamaktadır. Küreselleşmenin etkisiyle, burada sayılan aktörlerin küresel düzeydeki temsilcilerini de söz konusu ağa dâhil etmek gerekmektedir. Devlet tekelinde bulunan politika yapım süreçleri, zamanla uluslararası aktörlerin de etkili olduğu kapsamlı bir sürece dönüşmüştür. Ağ yönetimi yaklaşımında bir kamu politikası, dünyadaki gelişmeler neticesinde resmi ve gayri resmi aktörler arasındaki etkileşim ve hiyerarşik olmayan yatay ilişkiler sonucunda meydana gelmektedir.¹⁶

¹⁴ Hugh Compston (2008), “The Future of Public Policy”, *World Futures*, Sayı: 64, s. 44.

¹⁵ A.g.e., s. 48.

¹⁶ Aydın Usta (2013), “Kamu Politikaları Analizine Kuramsal Bir Bakış”, ss. 88-92.

3. Denizcilik Politikalarının Ağ Yönetimi Yaklaşımıyla Kamu Politikası Açısından Değerlendirilmesi

Devletlerin denizcilik politikası, genellikle savunma ve güvenlik, nakliye, ticaret, ulaşım, enerji, telekomünikasyon, petrol ve maden çıkarma, balıkçılık, çevre koruma, bilimsel araştırma ve turizm olmak üzere birçok farklı alanlarda ele alınmaktadır. Ancak son yıllarda denizlerin giderek artan kullanımı, bu alanlarda ekolojik tahribatı da beraberinde getirdiğinden, denizlere dair politikaların tek bir çatı altında toplanması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. 21. yüzyılda denizlerden faydalanmanın teknolojik açıdan daha imkânlı hale gelmesi, deniz ekosisteminin iklim değişikliğinin etkilerini azaltıcı rolünün bulunması, denizlerin toplumsal hayatın sürdürülebilirliğine farklı boyutlarda olumlu katkı sağlaması gibi nedenler, denizleri, yüzyılın stratejik rekabet alanlarına dönüştürmüştür. Tüm bu gelişmeler kapsamında, ulusal ve uluslararası denizcilik politikalarının oluşturulması ve sürdürülmesi devletlerin ve uluslararası örgütlerin öncelikli gündem maddelerinden biri haline gelmiştir. Deniz alanlarının sürdürülebilir ve verimli kullanımını sağlayabilmek amacıyla devlet ve küresel örgüt girişimleri son on yılda hız kazanırken, denizcilik politikalarının kamu politikasının bir parçası olarak ele alınarak değerlendirilmesi de giderek yaygınlaşmıştır.¹⁷

Devletler tarafından ilan edilen politika ve stratejilerin yanında, uluslararası örgütler tarafından başlatılan ortak denizcilik politikaları çalışmaları da giderek yaygınlaşmaktadır. Küresel ticaretin yüzde 80'inden fazlasının denizler yoluyla taşındığı günümüzde, deniz alanlarının önemi yadsınamaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır.¹⁸ Buna ek olarak, iklim değişikliğinin etkileri tüm dünyayı olumsuz yönde etkilerken, deniz ekosisteminin bu etkilerin azaltılmasında oynadığı olumlu rol de bu önemi arttırmaktadır. Son olarak, kıt karasal kaynakların hızla azalması devletlerin deniz doğal kaynaklarına yönlendirmiş ve derin deniz yataklarında keşfedilmemiş hidrokarbon kaynaklarının varlığı denizlere ilgiyi arttırmıştır. 21. yüzyılda ortaya çıkan bu gelişmeler genel olarak değerlendirildiğinde, denizlere dair çok boyutlu strateji ve politikaların belirlenmesi ve uygulanması kritik önem arz etmektedir. Bu kapsamda, 21. yüzyıla geçişin en önemli özelliklerinden biri, ulusal ve uluslararası boyutta başlatılan denizcilik politikalarına dair siyasi eylemlerdir.

Son yirmi yılda deniz alanlarından sağlanan faydanın artmasıyla birlikte bu alanlarda yeni tehdit ve sorunlar da ortaya çıkmıştır. Deniz çevresinin kirlenmesi, deniz yoluyla insan,

¹⁷ Juan L. Suarez de Vivero vd. (2009), "Geopolitical Factors of Maritime Policies and Marine Spatial Planning: State, Regions, and Geographical Planning Scope", s. 624.

¹⁸ UNCTAD (2022), "Review of Maritime Transport 2022", Erişim Tarihi: 03.02.2023, Erişim Adresi: <https://unctad.org/publication/review-maritime-transport-2022>.

uyuşturucu, silah kaçakçılığının yapılması, deniz biyoçeşitliliğinin azalması, terör eylemleri, yasadışı balıkçılık, deniz sınırı anlaşmazlıkları gibi deniz güvenliğini tehdit eden unsurlarda artış görülmektedir. Dolayısıyla, hem deniz alanlarından mümkün olduğunca yüksek düzeyde faydalanmak, hem de bu alanlarda ortaya çıkan sorunları çözebilmek kapsamlı ve planlı bir politika oluşturma süreci gerektirmektedir. Ulusal boyutuyla ele alındığında, denizcilik politikaları geliştirmek hükümetlerin siyasi eylemleri çerçevesinde yer alan önemli bir kamu politikası olarak görülmekte, uluslararası boyutuyla ise bölgesel ve küresel örgütlerin kamu politikası çerçevesinde yürütülmektedir.

Demokratik toplumlarda seçilmiş yöneticiler toplumsal sorunların çözülmesi amacıyla kamu politikaları oluşturmakta ve genellikle bu yolla meşruiyetlerini güçlendirmektedir. Her politika, siyasi olarak doğası gereği kolektif olarak tanımlanan bir sorunu hedefli bir şekilde çözmek amacıyla alınan bir dizi tutarlı kararlar veya faaliyetler içermektedir.¹⁹ Denizlerin son yirmi yılda toplumsal hayatın her alanındaki artan önemi nedeniyle bu alanlarda gerçekleştirilen tüm faaliyetlerin tabi olacağı, vatandaşların çıkarlarının gözetileceği ve deniz çevresinin korunmasını içeren politikalar da kolektif olarak tanımlanan bir sorunu hedefli bir şekilde çözüme amacına hizmet etmektedir. 21. yüzyılın ortaya çıkardığı iklim değişikliği, doğal kaynakların azalması, çevresel tahribatın artması gibi toplumların geleceğini ilgilendiren sorunların ortaya çıkmasıyla birlikte denizlere dair ekonomik, sosyal, çevresel, kültürel faaliyetleri içeren ve parçalı yapıda bulunan kamu politikalarının tek bir çatı altında toplanması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda, bazı devletler ulusal denizcilik politikalarını ilan ederken, bazıları da bölgesel ve küresel örgütler aracılığıyla entegre denizcilik politikaları yürütmektedir.

Kamu politikaları oluşturulurken sadece yerel unsurlardan değil, küresel gelişmelerden de etkilendiğinden denizlere dair uluslararası girişimlerin (BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, AB Entegre Denizcilik Politikası gibi) artması, ulusal denizcilik politikalarının da tetikleyicisidir. Kamu politikası oluşturma sürecinde farklı çevrelerden etkili olan birçok aktör yer almaktadır. Bu aktörler, ulusal ve uluslararası boyutuyla karar verme sistemi içinden ve dışından olmak üzere iki ana gruba ayrılabilir. Küreselleşmenin hızla yaygınlaşmasıyla birlikte uluslararası aktörlerin politika yapım sürecine etkisi de hızla artarken, teknolojik gelişmeyle birlikte hem yerel, hem küresel sivil aktörlerin de politika yapım sürecine dâhili giderek artmaktadır. AB, Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu gibi uluslararası aktörler,

¹⁹ Rui Pedro Lourenço (2023), "Government Transparency: Monitoring Public Policy Accumulation and Administrative Overload", *Government Information Quarterly*, Sayı: 40, s. 1.

devletlerin siyasi karar alma süreçlerinde etkili olmakta ve bu aktörler arasında en etkili uluslararası örgüt AB olarak kabul edilmektedir.²⁰

Denizcilik politikalarının bir kamu politikası olarak gelişmeye başladığı günümüzde, bu farkındalıkla hareket eden devletler; sürdürülebilir ekonomik, çevresel, kültürel, bilimsel ve sosyal gelişim ile genel olarak ulusal çıkarların sürdürülebilir biçimde gerçekleştirilmesini amaçlamaktadır. Hâlihazırda parçalı yapıda ekonomi, çevre, enerji, bilim, kültür ve eğitim politikalarının içerisinde ele alınan denize dair politik yaklaşımların bir araya getirilmesi girişimleri, denizlerde artan insan faaliyetlerinin bir sonucu olarak değerlendirilmektedir. Kamu politikasının en önemli özelliklerinden biri, kamusal bir sorunun çözülmesinde halkın desteğinin alınarak meşruiyet zemininin sağlanmasıdır. Bu kapsamda, halkın desteğini kazanmak, bir denizcilik politikasının uygulanmasına büyük ölçüde yardımcı olan araçlardan birini oluşturmaktadır. Bu bağlamda, sistematik ve sürdürülebilir bir şekilde denizlerin nasıl kullanılacağı konusunda kamuoyunda farkındalık yaratmak, gelecek nesillerin kullanımı için deniz kaynaklarının korunmasına da katkı sunmaktadır.²¹

Kamu politikası geliştirme; hakları korumak, ihtiyaçları karşılamak, kaynakları dağıtmak, yasaları oluşturmak, uygulamak veya mevcut olanı değiştirmek, refahı sağlamak, vatandaşları korumak ve diğer herhangi bir ulusal çıkar konusu için hükümetin üstlendiği bir süreçtir. Kamu politikasının hedefleyebileceği çok sayıda konu olmakla birlikte, denizlerin kullanımı ve bu alanların yönetimi, güvenliği, sürdürülebilirliği bu konular arasındadır. Denizlere dair faaliyetler ayrı kamu politikalarının bir parçasıyken, 21. yüzyılda ortaya çıkan gelişmelerin itici gücüyle tek başına ele alınması giderek yaygınlaşmıştır. Denizcilik politikalarını kamu politikası açısından ele alan araştırmalar, daha çok bu politikaların ortak yönlerine odaklanmaktadır. Bu kapsamda, kamu politikası çerçevesinde denizcilik politikalarının ortak özellikleri Tablo II'de verilmiştir.

²⁰ Yıldız Atmaca (2017), "Türkiye'deki Kamu Yönetimi Uygulamalarında Avrupa Birliği Bölgesel Politikasının Etkileri: Politika Transferi Bağlamında Bir Analiz", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa, s. 1.

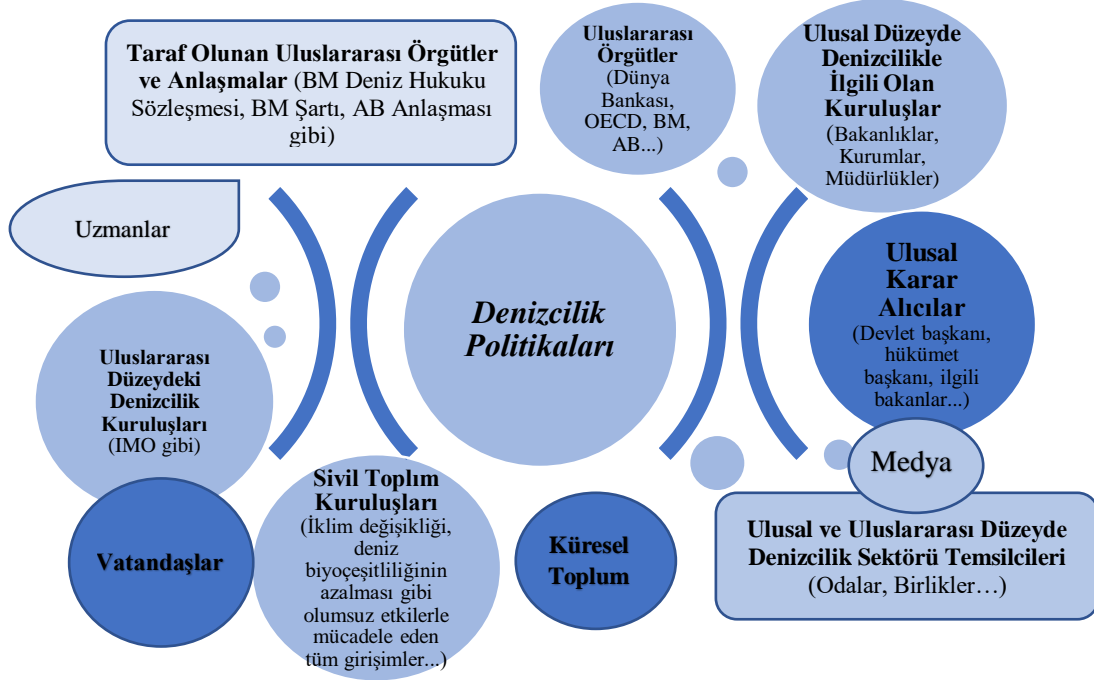
²¹ Bhagya Senaratne (2016), "The Importance of Public Diplomacy in Formulating a Maritime Policy for the Indian Ocean Region", *Maritime Affairs: Journal of the National Maritime Foundation of India*, Cilt 12, Sayı: 1, s. 82.

Tablo II: Kamu Politikaları Çerçevesinde Denizcilik Politikaları

Ortak Özellikler	Açıklama
<i>Süreç Benzerliği</i>	Denizcilik politikaları tıpkı diğer kamu politikaları gibi resmi kurumların gündemine kademeli olarak dâhil olmuştur.
<i>Kamusal Sorun Çözme</i>	Denizcilik politikaları diğer kamu politikaları gibi bir dizi toplumsal sorunun çözülmesine katkı sağlamak üzere ilgili tüm konuları devlet gündemine almaktadır.
<i>Etki Genişliği</i>	Denizler toplumun oldukça geniş bir kesimini ilgilendiren farklı ekonomik faaliyetlerin yürütüldüğü, birbirini etkileyen endüstriyel alanların iç içe geçtiği, toplumların hayatında etkisi giderek artan ve toplumsal geleceğin inşasında önemli rol oynayan alanları kapsamaktadır.
<i>Uluslararası Hukuk Boyutu</i>	Denizcilik politikaları sadece devletlerin egemenliğindeki ulusal sınırları kapsamaz, aynı zamanda tartışmalı deniz sınırlarını ve açık denizlerdeki faaliyetleri de içine almaktadır. Bu kapsamda, ulusal çıkarların gözetildiği uluslararası siyasi eylemlerin bütününe içerecek şekilde oluşturulmaktadır.
<i>Paydaş Katılımı</i>	Denizcilik politikaları oluşturulurken sadece resmi kurumlar değil, sivil toplum kuruluşları, endüstriyel paydaşlar, uluslararası kuruluşların da görüşleri, düzenlemeleri ve girişimleri dikkate alınmaktadır.
<i>Şeffaflık</i>	Denizcilik politikaları kamu politikası süreçlerinde olduğu gibi halka açık, katılımcı bir biçimde vatandaşların ihtiyaçları ve çıkarları gözetilerek oluşturulmaktadır.
<i>Müdahale Zorunluluğu</i>	Denizciliğe dair tüm faaliyetlerin yürütülmesinde ulusal çıkarların adaletli biçimde gözetilmesi ancak devlet eliyle gerçekleştirileceğinden denizcilik politikaları önemli bir kamu politikası olarak değerlendirilmektedir.
<i>Mevcut Politikaların Yetersizliği</i>	Denizcilik politikalarının oluşturulması veya değiştirilmesi tıpkı diğer kamu politikalarında olduğu gibi mevcut yasal çerçeve ve uygulamaların yetersiz kalmasından kaynaklanmaktadır. Dinamik bir süreç sonucu kendiliğinden

	gelişen ihtiyaçlara mevcut düzenin cevap verememesi veya vatandaşların çıkarlarını yeterince koruyamaması sonucu denizcilik politikalarına duyulan ihtiyaç artmıştır.
<i>Normatif Çerçeve</i>	Denizlere dair askeri, ticari, kültürel, bilimsel, hukuksal ve çevresel konuların resmi kurallar çerçevesinde sistematik olarak yürütülmesi gerekmektedir. Bu da, ancak denizcilik alanında oluşturulacak kamu politikaları ile sağlanabilecektir.
<i>Uyumlaştırma</i>	Denizcilik politikalarının geliştirilmesi sadece ulusal çıkarların korunması değil, bölgesel ve küresel gelişmelere uyum sağlanması açısından da gereklidir. Bu kapsamda, yeni bir politik sürecin başlatılması ya da revize edilmesi ile bölgesel (AB gibi) ve küresel (BM Sürdürülebilirlik Hedefleri gibi) gelişmelere uyum sağlanacaktır.
<i>Döngüsel Benzerlik</i>	Kamusal alanlarda yürütülen polititkaların en temelde dört aşamanın belirgin şekilde görülmesi önem arz etmektedir. Sorunun tanımlanması ve gündeme alınması, bir politikanın benimsenmesi, önlem ve normatif çerçevenin uygulanması ve son olarak değerlendirmenin yapılarak eksiklerin giderilmesi. Bu aşamalar denizcilik politikalarında da uygulanan en dar anlamdaki süreci ifade etmektedir.

Denizcilik faaliyetleri askeriden çevreye, siyasete, ticarete, hukuka, üretime, enerjiye ve bilime kadar çok geniş kapsamda stratejik hedeflerin gerçekleşmesine hizmet etmektedir. Bu denli geniş kapsamda ve çok boyutlu bir alanda oluşturulacak politikalar ise birden çok politik aktörün etkisi altındadır. Denizcilik politikalarını ağ yönetimi yaklaşımıyla ele aldığımızda, politika yapım sürecinde etkili olan birden çok ulusal ve uluslararası aktörün olduğu görülmektedir. Yaşanan gelişmeler sonucu ortaya çıkan yeni toplumsal ihtiyaçların karşılanması amacıyla siyasi gündemi meşgul eden denizcilik politikalarının oluşmasında etkili olan aktörler Şekil III'te verilmiştir.

Şekil III: Denizcilik Politikalarında Etkili Olan Aktörler

Şekil III'te verilen politik aktörler, denizcilik politikaları oluşturulurken güncel gelişmelere bağlı olarak ve etki derecesi değişkenlik göstererek politika yapım sürecine dâhil olmaktadır. Politika yapım sürecinde tüm aktörler, eşit derecede etkili olmadığı gibi güncel gelişmelere bağlı olarak bir aktör diğerlerine nispeten daha fazla ön plana çıkabilmektedir. Örneğin, iklim değişikliği ve artan ticari faaliyetlerin deniz ekosisteminde yarattığı tahribatın artmasıyla birlikte bu kapsamda ulus üstü politikaları bulunan Birleşmiş Milletler (BM) ve Avrupa Birliği (AB) diğer uluslararası örgütlere nazaran daha fazla etkili olabilmektedir. Özellikle AB, denizcilik politikaları kapsamında 21. yüzyılın başından itibaren üye devletlerin katılımıyla oluşturduğu politika ve uygulamalarıyla dikkat çekmektedir. Bu nedenle, denizcilik politikaları araştırmalarının merkezinde genellikle AB yer almakta ve üye devletlerin ulusal denizcilik politikalarıyla birlikte Birlik tarafından ilan edilen Entegre Denizcilik Politikaları önemli bir analiz konusunu oluşturmaktadır. Denizcilik politikalarını ağ yönetimi yaklaşımıyla kamu politikası açısından değerlendiren bu çalışmada son olarak AB Entegre Denizcilik Politikaları incelenmiştir.

4. Avrupa Birliği Entegre Denizcilik Politikası

2000'li yılların başından itibaren, Avrupa Birliği (AB), üye ülkelerin deniz havzaları arasında koordineli bir şekilde entegre denizcilik stratejileri ve politikaları geliştirmeye yönelik adımlar atmış, Avrupa düzeyinde deniz yönetimine bütüncül bir yaklaşım uygulanabilmesi

için çalışmalar başlatmıştır. Bu kapsamda, Ekim 2007’de Avrupa Komisyonu tarafından önerilen AB için Entegre Denizcilik Politikası, Avrupa Konseyi ve Parlamentosu tarafından onaylanmıştır.²² AB Entegre Denizcilik Politikası (*Integrated Maritime Policy-IMP*), ekonomik kalkınmadan ödün vermeden, denizcilik işleriyle ilgili çeşitli ancak birbiriyle bağlantılı görevler arasında diyalog için siyasi bir çerçeve oluşturma girişimini temsil etmektedir. AB’nin Entegre Denizcilik Politikası, denizcilik işleriyle ilgili çok yönlü ve girift politikaları koordine etme ve ekolojik ekonomik kaynakların tahsisine ilişkin sorunları bütüncül, entegre bir şekilde ele alma girişimi olarak tanımlanabilmektedir.²³

AB Entegre Denizcilik Politikası, tüm üye devletleri bağlayan ve ortak daha iyi çevresel duruma ulaşmak amacıyla oluşturulan bir uyum süreci değildir. Her üye devletin farklılıklarını ve ihtiyaçlarını dikkate alarak kendi deniz suları için bir deniz stratejisi geliştirmesidir.²⁴ Her üye devletin denizlere ve kıyılarına dair sahip olduğu özel koşulları dikkate alarak, sürdürülebilir çevre ortamının yaratılması amacıyla kendi deniz stratejisini oluşturması, Birlik tarafından üye devletlerin egemenlikleri ve farklılıklarına duyulan saygı kapsamında değerlendirilebilir. Ayrıca, bu farklılıkların gözetilerek devletlere olanak sağlanması, üyeler arasında rekabeti sağlayacağından daha başarılı deniz stratejilerinin oluşmasına da zemin hazırlamaktadır.

IMP’nin hazırlanma süreci; şeffaflık, halkın katılımı ve ilgili tüm paydaşlarla mümkün olduğunca kapsayıcı şekilde gerçekleştirilmiştir.²⁵ Politika yapım sürecine Avrupa kurumlarına ek olarak üçüncü ülke hükümetleri, vatandaşlar, bilim ve akademi temsilcileri, bireysel şirketler, sivil toplum kuruluşları ve iş dünyası temsilcileri de katılmıştır.²⁶ Bu kapsamda, Avrupa Komisyonu tarafından 2007 yılında yayınlanan “*Avrupa Denizcilik Politikası İstişaresinden Çıkarılan Sonuçlar*” isimli raporda; IMP’nin yapım sürecinde tüm paydaşlardan 490’ın üzerinde katkı alındığı ve denizcilik politikasının paydaşlarla tartışıldığı 230’un üzerinde etkinlik düzenlendiği belirtilmiştir.²⁷ Politika yapım sürecinde bu denli geniş

²² Jan-Stefan Fritz (2010), “Towards a ‘New Form of Governance’ in Science-Policy Relations in the European Maritime Policy”, s. 2.

²³ Davor Mance vd. (2015), “Integrated Maritime Policy of the European Union as the Planning Model for Croatia”, *Pomorski Zbornik*, Cilt 49-50, Sayı: 1, s. 29.

²⁴ Jill Wakefield (2010), “Undermining the Integrated Maritime Policy”, *Marine Pollution Bulletin*, Sayı: 60, s. 330.

²⁵ Timo Koivurova (2009), “A Note on the European Union’s Integrated Maritime Policy”, *Ocean Development & International Law*, Cilt 40, Sayı: 2, s. 175.

²⁶ Commission of the European Communities (2007), “Conclusions from the Consultation on a European Maritime Policy”, Erişim Tarihi: 15.01.2023, Erişim Adresi: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0574:FIN:EN:PDF>.

²⁷ A.g.e.

kapsamda paydaş görüşünün alınması ve halka açık ve katılıma imkân veren bir süreç yönetiminin işletilmesi, IMP'nin meşruiyetini arttıran bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

AB Entegre Denizcilik Politikası; okyanusları, denizleri, adaları, kıyıları ve denizcilik sektörlerini etkileyen politikaların koordinasyonunu geliştirerek tüm deniz temelli faaliyetlerin ve kıyı bölgelerinin sürdürülebilir kalkınmasını teşvik etmeyi amaçlayan bir politika çerçevesidir.²⁸ AB tarafından yürütülen entegre denizcilik politikası; mavi büyüme, deniz verileri ve bilgisi, deniz mekânsal planlaması, entegre deniz gözetimi ve deniz havzası stratejileri olmak üzere toplam beş alanda gerçekleştirilecek politikaları kapsamaktadır. Bu politika alanları Avrupa Birliği verileri esas alınarak, Tablo III'te özetlenmiştir. Entegre denizcilik politikalarının bünyesinde tek tek ele alınan mavi büyüme, deniz verileri, deniz mekânsal planlaması, deniz gözetimi ve deniz havzası stratejileri topyekün IMP'nin verimli bir biçimde yürütülmesine hizmet etmekte ve söz konusu başlıklarda ayrıca planlama ve uygulamalar gerçekleştirilmektedir.

Tablo III: Entegre Denizcilik Politikası Bileşenleri²⁹

Politika Alanı	Açıklama	Eylemler
<i>Mavi Büyüme</i>	Mavi büyüme, mavi ekonominin potansiyelini ortaya çıkarmak, sürdürülebilir denizcilik ve denize dair ekonomik faaliyetlerinin gelişimini desteklemek için oluşturulan uzun vadeli bir stratejidir. Mavi büyüme; su ürünleri yetiştiriciliği, kıyı turizmi, deniz biyoteknolojisi, okyanus enerjisi ve deniz yatağı madenciliği gibi konulara odaklanmaktadır.	✓ 2020 ve sonrası için enerji politikası hedeflerine ulaşmak amacıyla 2008 yılında “ <i>Açık Deniz Rüzgâr Enerjisi Tebliği</i> ” yayınlanmıştır. ✓ 2012 yılında Avrupa Komisyonu tarafından “ <i>Mavi Büyüme Stratejisi</i> ” kabul edilmiştir. ✓ 2013 yılında AB su ürünleri yetiştiriciliğinin sürdürülebilir gelişimi için stratejik yönergeler yayınlanmıştır. ✓ 2014 yılında “ <i>Mavi Enerji İletişimi</i> ” eylem planı

²⁸ European Parliament (2023), “Integrated Maritime Policy of the European Union”, 10.03.2022, Erişim Tarihi: 28.01.2023, Erişim Adresi: https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/en/FTU_3.3.8.pdf.

²⁹ A.g.e.

		<p>yayınlanmıştır.</p> <p>✓ 2014 yılında kıyı ve deniz turizminde daha fazla büyüme ve istihdam için bir Avrupa stratejisi yayınlanmıştır.</p> <p>✓ 2016 yılında kamu ve özel paydaşlardan oluşan Okyanus Enerjisi Forumu, “Avrupa için Okyanus Enerjisi İnşa Etmek” başlıklı stratejik yol haritasını sunmuştur.</p>
Deniz Verileri ve Bilgisi	<p>Deniz temelli faaliyetlerin sürdürülebilir gelişimi için kapsamlı deniz araştırması gerçekleştirilmesi, deniz verilerinin toplanması ve bu verilerin entegrasyonunun gerçekleştirilmesini kapsamaktadır.</p>	<p>✓ 2008 yılında Avrupa Komisyonu, Avrupa deniz ve denizcilik araştırma stratejisini başlatmıştır.</p> <p>✓ 2010 yılında Komisyon, Avrupa’nın denizleri ve okyanusları hakkında bilimsel bilginin kullanımını iyileştirmek, veri toplama ve birleştirme için koordineli bir yaklaşım geliştirmek amacıyla “Denizcilik Bilgisi 2020 Stratejisi”ni kabul etmiştir.</p> <p>✓ 2014 yılında “Denizcilik Bilgisi 2020 Stratejisi için Yol Haritası” yayınlanmıştır.</p>
Deniz Mekânsal Planlaması	<p>Yenilenebilir kaynaklar kullanılarak enerji üretmek, deniz taşımacılığı ve balıkçılık faaliyetleri, ekosistem ve biyoçeşitliliği korumak, petrol ve gaz aramak-işletmek, hammadde çıkarmak, turizm gibi farklı</p>	<p>✓ Avrupa Parlamentosu ve Konseyi, 2014 yılında “Deniz Mekânsal Planlama Direktifi”ni kabul etti.</p> <p>✓ 2021 yılına kadar tüm kıyı AB ülkelerinin denizcilik mekânsal planlarını oluşturması</p>

	<p>amaçlar için deniz alanına yönelik yüksek ve hızla artan talep deniz alanlarında entegre bir planlama ve yönetim yaklaşımı gerektirmiştir. Deniz mekânsal planlaması, farklı denizcilik faaliyetleri arasında daha iyi çatışma yönetimi ve daha fazla işbirliği yoluyla denizcilik ekonomilerinin sürdürülebilir büyümesini ve deniz kaynaklarının kullanımını teşvik etmeyi amaçlamaktadır.</p>	<p>kararlaştırıldı.</p> <p>✓ En az on yılda bir AB ülkelerinin deniz mekânsal planlarını gözden geçirmesi kararlaştırıldı.</p> <p>✓ Tüm AB üye devletlerine Deniz Mekânsal Planlama uygulamalarında destek verebilmek amacıyla “<i>Avrupa Deniz Mekânsal Planlaması Platformu</i>” kuruldu.</p>
<p><i>Entegre Deniz Gözetimi</i></p>	<p>Sınır kontrolü, deniz kirliliği ve deniz ortamı, balıkçılık kontrolü, kanun yaptırımı ve savunma gibi gözetimin farklı yönleriyle ilgili yetkililer arasında bilgi ve veri paylaşımı için ortak yollar sağlamayı amaçlamaktadır. AB genelinde sektörler ve sınırlar arasında uygun, yasal, güvenli ve verimli veri paylaşımını sağlayarak deniz gözetiminin etkinliğini ve maliyet etkinliğinin artırılması amaçlanmaktadır.</p> <p>Deniz gözetim yetkilileri arasında bilgi alışverişinin yürütülmesi AB deniz güvenliği stratejisinin en önemli parçalarından biridir.</p>	<p>✓ 2009’da AB denizcilik alanı için bir ortak bilgi paylaşım ortamının geliştirilmesine yönelik yol gösterici ilkeler belirlendi.</p> <p>✓ 2010’da ortak bilgi paylaşım platformunun kurulması için bir yol haritası sunuldu, 2014 yılında ise bu platform için bir bildiri yayınlandı.</p>
<p><i>Deniz Havzası Stratejileri</i></p>	<p>Deniz ekonomisinin geliştirilmesi ve deniz çevresinin korunmasına yönelik ortak zorlukları ve</p>	<p>✓ 2009 yılında makro bölge düzeyinde geliştirilen ilk kapsamlı strateji olan “<i>Baltık</i></p>

	<p>fırsatları ele almak üzere aynı deniz havzası içindeki ülkeler arasındaki işbirliğine dayalı, bölgeye özgü bir yaklaşımı oluşturmaktadır.</p> <p>AB, bölgesel stratejiler aracılığıyla ortak deniz havzalarında AB üyesi olmayan ülkelerle de işbirliği gerçekleştirerek entegre denizcilik politikasına uluslararası bir boyut kazandırmaktadır.</p>	<p><i>Denizi Bölge Stratejisi</i>” kabul edilmiştir.</p> <p>✓ 2007 yılında Karadeniz, 2011 yılında Atlantik, 2014 yılında Adriyatik, 2016 yılında Kuzey Kutbu, 2009 ve 2017 yılında Akdeniz havzası için bölgesel stratejiler kabul edilmiştir.</p>
--	--	---

AB bünyesinde yürütülen entegre denizcilik politikasının ilk bileşenini oluşturan mavi büyüme, Birlik için denizlerdeki ekonomik faaliyetlere dair en önemli politika alanlarından birini oluşturmaktadır. 2012 yılında kabul edilen Mavi Büyüme stratejisinde, Avrupa dış ticaretinin yüzde 75’i ve AB içindeki ticaretin yüzde 37’sinin deniz yoluyla taşındığı belirtilmiştir.³⁰ Buna ek olarak, aynı belgede; 2000’li yılların başından itibaren denizlerin önemini ortaya koyan üç ana faktör olduğu vurgulanmıştır. Bu faktörlerden ilki, açık denizde ve daha derin sularda çalışmaya imkân sağlayan teknolojik ilerlemedir. İkinci faktör, karasal alanların ve tatlı su kaynaklarının kıt olduğunun giderek daha fazla farkına varılması sonucu denizlerde bulunan gıda ve enerji kaynaklarının öneminin artmasıdır. Üçüncüsü ise, sera gazı emisyonlarının azaltılması amacıyla deniz taşımacılığı ve deniz ekosisteminin olanak veren doğasıdır. Bu üç ana faktör, Avrupa denizleri ve kıyılarının kullanılmayan potansiyelini istihdam ve büyüme için kullanmaya yönelik bir girişim olan mavi büyüme için bir fırsat yaratmıştır.

Bilim ve teknoloji, deniz temelli faaliyetlerde sürdürülebilir ekonomik büyümenin desteklenmesi ile çevrenin korunmasının aynı anda gerçekleştirilmesinin kilit yoludur. AB entegre denizcilik politikasının ikinci bileşenini oluşturan deniz verileri ve bilgisi alanında

³⁰ European Commission (2012), “Blue Growth Opportunities for Marine and Maritime Sustainable Growth”, Erişim Tarihi: 29.01.2023, Erişim Adresi: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2012/0494/COM_COM\(2012\)0494_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2012/0494/COM_COM(2012)0494_EN.pdf).

oluşturulan politikalar ise bu yolun inşasına hizmet etmektedir. Denizlerden ekonomik olarak azami düzeyde yararlanılırken, aynı zamanda deniz ekosisteminin bozulmaması için AB, bilgiye dayalı bir ekonomi ve toplum inşa etmeye çalışmaktadır.³¹

Entegre denizcilik politikasının üçüncü bileşenini oluşturan deniz mekânsal planlaması, siyasi bir süreçle belirlenen ekolojik, ekonomik ve sosyal hedeflere ulaşmak için deniz alanlarındaki insan faaliyetlerinin mekânsal ve zamansal dağılımını analiz ve tahsis eden kamusal bir süreci temsil etmektedir.³² Bu yönüyle, deniz mekânsal planlaması, kamu politikasının toplumsal sorunların çözümüne ilişkin resmi aktörler tarafından oluşturulan planlı ve amaçlı eylemler kapsamında değerlendirilebilmekte ve kamu politikası yapım süreçlerini karşılamaktadır. Entegre denizcilik politikasının dördüncü bileşenini oluşturan entegre deniz gözetimi alanındaki politikalar ise, deniz güvenliğinin sağlanmasına yönelik kontrol ve izleme istemlerinin Birlik içinde koordineli hale getirilmesini kapsamaktadır. Bu işbirliği ise, üye ülkelerin ortak çalışma yeteneklerini arttırırken AB'nin ortak sistem kapasitesine katkı sağlamaktadır.

Son olarak, entegre denizcilik politikasının beşinci bileşeni olan deniz havzası stratejileri, aynı bölgede bulunan devletlerin ortak stratejiler geliştirerek kontrollü faaliyetlerde bulunması açısından önem arz etmektedir. AB üyesi olmayan devletler ile de iş birliğinin geliştirilmesini içeren deniz havzası stratejileri, bölgeye özgü olması yönüyle entegre denizcilik politikası hedeflerine ulaşmada önemli bir politika alanıdır. Denizcilik faaliyetlerinin sınır aşan doğası ve deniz ekosisteminin korunması bağlamında deniz havzalarına yönelik oluşturulan stratejiler, Avrupa denizcilik politikalarının bütünleşmesine ve uluslararasılaşmasına katkı sunmaktadır.

Sonuç

Denizcilik politikaları son yirmi yılın küresel siyaset gündeminde kendine önemli bir yer edinmiştir. Denizlere dair ekonomik, askeri, diplomatik, çevresel, enerji, sosyal, hukuki, bilimsel ve kültürel faaliyetlerin tümü devlet yetkisindedir. Ancak bu kapsamdaki politikalar genellikle ilgili kamu politikalarının çatısı altında parçalı bir yapıda yürütülmüş, 21. yüzyılda yaşanan teknolojik gelişmeler ve ortaya çıkan yeni ihtiyaçlar neticesinde bağımsız ve

³¹ European Commission (2008), "A European Strategy for Marine and Maritime Research a Coherent European Research Area Framework in Support of A Sustainable Use of Oceans and Seas", Erişim Tarihi: 19.01.2023, Erişim Adresi: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2008/0534/COM_COM\(2008\)0534_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2008/0534/COM_COM(2008)0534_EN.pdf).

³² Marine Spatial Planning Global (2023), "About", Erişim Tarihi: 25.01.2023, Erişim Adresi: <https://www.mspglobal2030.org/about/>.

bütüncül denizcilik politikalarına ihtiyaç duyulmuştur. Uzun bir süre denizlere dair konular kamu politikası olarak görülmemiş ve politikacılar tarafından özel ilgiyle ele alınmamıştır. Bu nedenle, denizlere dair bir dizi politika mevcutken özellikle 2000'li yıllara kadar dünya genelinde devletler ve uluslararası örgütler incelendiğinde kurumsallaşmış denizcilik politikalarının bulunmadığı görülmektedir. Bu konudaki en kapsamlı girişimi ilk olarak AB gerçekleştirmiştir. AB'nin denizcilikle ilgili çalışmaları 1970'li yıllara dayanmakta, ancak AB Entegre Denizcilik Politikası'nın temelini 2006 yılında yayınlanan Yeşil Kitap oluşturmaktadır. Bu gelişmeyle, Birlik bünyesinde oluşturulacak ortak denizcilik politikalarının farklı kurum ve kuruluşlar, paydaşlar tarafından derinlemesine tartışılması sağlanmıştır.

Denizcilik politikaları, genel olarak denizcilik faaliyetlerinin verimliliğini artırmak ve denizlerin artan kullanımında ortaya çıkan sorunlara çözüm aramak üzere denizlerdeki toplumsal çıkarların devlet desteği ile korunması amacıyla yapılandırılmış siyasi kararlar olarak tanımlanabilmektedir. Bir kamu politikası temelde toplumsal bir sorunu çözmeye ve mevcut durumu iyileştirmeye odaklandığından denizcilik politikalarının bir kamu politikası olarak ele alınması doğal bir gelişim sürecidir. Teknolojinin hızla geliştiği ve küreselleşmenin etkisiyle hızla yayıldığı günümüzde denizlerden faydalanmak daha imkânlı hale gelmiştir. Giderek azalan karasal kıt kaynaklar deniz doğal kaynaklarına duyulan ihtiyacı arttırmış, iklim değişikliğinin olumsuz etkilerini en aza indirmek ve çevresel tahribatı önlemek amacıyla deniz ekosistemine duyulan ihtiyaç artmıştır. Denizlerde artan ticari, askeri, bilimsel, kültürel, diplomatik faaliyetler bu alanlar üzerindeki baskıyı arttırdığından devletlerin ulusal ve uluslararası deniz alanlarındaki politikaları önem kazanmıştır.

Bu çalışmada, denizcilik politikalarının 21. yüzyılın ortaya çıkardığı gelişmeler neticesinde bir kamu politikası olarak ele alınması gerektiği ve ağ yönetimi yaklaşımıyla değerlendirildiğinde denizcilik politikalarında etkili olan çok sayıda ulusal ve uluslararası aktörün rol oynadığı savunulmuştur. Denizcilik politikalarında etkili olan bu aktörlerin etkisi ve sayısı güncel gelişmelere bağlı olarak değişiklik gösterebilmektedir. Örneğin, iklim değişikliğinin ve insani faaliyetlerin deniz çevresinde ortaya çıkardığı olumsuz etkileri ortadan kaldırmaya yönelik BM ve AB diğer uluslararası aktörlere nazaran daha kapsamlı çalışmalar gerçekleştirmekte ve bu kapsamda devletlerin denizcilik politikalarının oluşmasında etki derecesi yüksek aktörler olarak kaydedilmektedir. Denizcilik politika ağını oluşturan ulusal ve küresel nitelikteki aktörler arasında resmi ve gayri resmi etkileşim ve hiyerarşik olmayan yatay ilişkiler bulunmaktadır. Küresel ticaretin ortalama yüzde 80'ninin

taşıdığı denizler, önemli hidrokarbon kaynakları barındırmakta, yenilenebilir enerji üretimine katkı sunmakta, ekosistem tabanlı ekonomik kalkınmaya imkân vermekte ve askeriden çevreye bilimden kültüre toplumsal hayatı birçok açıdan etkilemektedir. Dolayısıyla, bu alanların kullanımına dair problemleri çözen, toplumsal çıkarları gözetilen denizcilik politikalarının kamu politikası çerçevesinde ele alınması son derece önemlidir.

KAYNAKÇA

- Agarwala, Nitin (2022), “Role of Policy Framework for Disruptive Technologies in the Maritime Domain”, *Australian Journal of Maritime & Ocean Affairs*, Cilt 14, Sayı: 1, ss. 1-20.
- Al-Bisher, Hatim & Gray, Tim & Stead, Selina M. (2012), “The Concept of Integrated National Maritime Policy and Its Application to Saudi Arabia”, *Maritime. Policy & Management*, Cilt 39, Sayı: 5, ss. 525-541.
- Atmaca, Yıldız (2017), “Türkiye’deki Kamu Yönetimi Uygulamalarında Avrupa Birliği Bölgesel Politikasının Etkileri: Politika Transferi Bağlamında Bir Analiz”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Axon, Stephen & Collier, Sammy (2023), “Breaking Blue: Establishing comprehensive policy for a just and inclusive transition for the Blue Economy”, *Marine Policy*, Sayı: 147, <https://doi.org/10.1016/j.marpol.2022.105343>.
- Baird, Alfred J. (2006), “Maritime Policy in Scotland”, *Maritime. Policy & Management*, Cilt 32, Sayı: 4, ss. 383-401.
- Bhuiyanaan, Shahjahan & Farazmand, Ali (2020), “Society and Public Policy in the Middle East and North Africa”, *International Journal of Public Administration*, Cilt 43, Sayı: 5, ss. 373-377.
- Commission of the European Communities (2007), “Conclusions from the Consultation on a European Maritime Policy”, Erişim Tarihi: 15.01.2023, Erişim Adresi: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0574:FIN:EN:PDF>.
- Compston, Hugh (2008), “The Future of Public Policy”, *World Futures*, Sayı: 64, ss. 43-59.
- European Commission (2008), “A European Strategy for Marine and Maritime Research a Coherent European Research Area Framework in Support of A Sustainable Use of Oceans and Seas”, Erişim Tarihi: 19.01.2023, Erişim Adresi: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2008/0534/COM_COM\(2008\)0534_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2008/0534/COM_COM(2008)0534_EN.pdf).

- European Commission (2012), “Blue Growth Opportunities for Marine and Maritime Sustainable Growth”, Erişim Tarihi: 29.01.2023, Erişim Adresi: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2012/0494/COM_COM\(2012\)0494_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2012/0494/COM_COM(2012)0494_EN.pdf).
- European Parliament (2023), “Integrated Maritime Policy of the European Union”, 10.03.2022, Erişim Tarihi: 28.01.2023, Erişim Adresi: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/121/integrated-maritime-policy-of-the-european-union>.
- Freire-Gibb, Lucio Carlos & Koss, Rebecca & Margonski, Piotr & Papadopoulou, Nadia (2014), “Governance Strengths and Weaknesses to Implement the Marine Strategy Framework Directive in European Waters”, *Marine Policy*, Sayı: 44, ss. 172-178.
- Fritz, Jan-Stefan (2010), “Towards a ‘New Form of Governance’ in Science-Policy Relations in the European Maritime Policy”, *Marine Policy*, Sayı: 34, ss. 1-6.
- Fritz, Jan-Stefan & Hanus, John (2015), “The European Integrated Maritime Policy: The Next Five Years”, *Marine Policy*, Sayı: 53, ss. 1-4.
- Koivurova, Timo (2009), “A Note on the European Union’s Integrated Maritime Policy”, *Ocean Development & International Law*, Cilt 40, Sayı: 2, ss. 171-183.
- Li, K. X. & Cheng, Jin (2007), “The Determinants of Maritime Policy”, *Maritime Policy & Management*, Cilt 34, Sayı: 6, ss. 521-533.
- Lourenço, Rui Pedro (2023), “Government Transparency: Monitoring Public Policy Accumulation and Administrative Overload”, *Government Information Quarterly*, Sayı: 40, ss. 1-10.
- Mance, Davor & Debelić, Borna & Vilke, Siniša (2015), “Integrated Maritime Policy of the European Union as the Planning Model for Croatia”, *Pomorski Zbornik*, Cilt 49-50, Sayı: 1, ss. 29-40.
- Marine Spatial Planning Global (2023), “About”, Erişim Tarihi: 25.01.2023, Erişim Adresi: <https://www.mspsglobal2030.org/about/>.

- Pentz, Brian & Klenk, Nicole (2023), “Will Climate Change Degrade the Efficacy of Marine Resource Management Policies?”, *Marine Policy*, Sayı: 148, <https://doi.org/10.1016/j.marpol.2022.105462>.
- Pluciński, Michał (2017), “Poland’s Maritime Policy – The Past, A New Approach”, *Ekonomiczne Problemy Usług*, Sayı: 128, ss. 7-19.
- Schaefer, Nicole & Barale, Vittorio (2011), “Maritime Spatial Planning: Opportunities & Challenges in the Framework of the EU Integrated Maritime Policy”, *Journal of Coastal Conservation*, Sayı: 15, ss. 237-245.
- Schumacher, Johanna & Bergqvist, Lisa & Van Beest, Floris M. & Carstensen, Jacob & Gustafsson, Bo & Hasler, Berit & Fleming, Vivi & Nygård, Henrik & Pakalniute, Kristine & Sokolov, Alexander & Zandersen, Marianne & Schernewski, Gerald (2020), “Bridging the Science-Policy Gap-Toward Better Integration of Decision Support Tools in Coastal and Marine Policy Implementation”, *Marine Affairs and Policy*, Sayı: 7, ss. 1-18.
- Senaratne, Bhagya (2016), “The Importance of Public Diplomacy in Formulating a Maritime Policy for the Indian Ocean Region”, *Maritime Affairs: Journal of the National Maritime Foundation of India*, Cilt 12, Sayı:1, ss. 79-87.
- Suarez de Vivero, Juan L. & Rodriguez Mateos, Juan C. & Florido del Corral, David (2009), “Geopolitical Factors of Maritime Policies and Marine Spatial Planning: State, Regions, and Geographical Planning Scope”, *Marine Policy*, Sayı: 33, ss. 624-634.
- Suarez de Vivero, Juan L. & Rodriguez Mateos, Juan C. & Florido del Corral, David & Barragán, Maria José & Calado, Helena & Kjellefold, Marian & Miasik, Ewelina Janowska (2019), “Food Security and Maritime Security: A New Challenge for the European Union’s Ocean Policy”, *Marine Policy*, Sayı: 108, ss. 1-11.
- UNCTAD (2022), “Review of Maritime Transport 2022”, Erişim Tarihi: 03.02.2023, Erişim Adresi: <https://unctad.org/publication/review-maritime-transport-2022>.
- Usta, Aydın (2013), “Kamu Politikaları Analizine Kuramsal Bir Bakış”, *Yasama Dergisi*, Sayı: 24, ss. 78-102.
- Wakefield, Jill (2010), “Undermining the Integrated Maritime Policy”, *Marine Pollution Bulletin*, Sayı: 60, ss. 323-333.